

जिल्हास्तरावर घेण्यात येणाऱ्या महासंस्कृति
महोत्सवाच्या आयोजनासाठी प्रशासकीय व
वित्तीय मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण ८२२३ /प्र.क्र. ६४०/सां.का.४
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : २२ डिसेंबर, २०२३

वाचा :-

१. पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग शासन निर्णय क्रमांक ८२२१/प्र.क्र. १७२
(भाग १)/सां.का.४ दिनांक १३ ऑक्टोबर, २०२१.
२. शासन पत्र संकीर्ण ८२२२/ प्र.क्र. ४१३/ सां.का. ४ दिनांक १७ फेब्रुवारी, २०२३.
३. सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, मुंबई यांचे पत्र क्र.सां.का.सं/५६४६, दिनांक २२
सप्टेंबर, २०२३.

प्रस्तावना :-

“स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव” अंतर्गत विविध नाविन्यपूर्ण उपक्रम/कार्यक्रम यांचे आयोजन विभागामार्फत करण्यात येत आहे. राज्यातील विविध प्रांतातील संस्कृतीचे आदान प्रदान, स्थानिक कलाकारांसाठी व्यासपीठ, लुप्त होत चाललेल्या कला व संस्कृतीचे जतन व संवर्धन, तसेच स्वातंत्र्य लढ्यातील ज्ञात अज्ञात लढवायूंची माहिती इत्यादी बाबी जनसामान्यापर्यंत पोहोचविण्यासाठी राज्यातील प्रत्येक जिल्ह्यात पाच दिवसीय “महासंस्कृती महोत्सवाचे” आयोजन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्यातील प्रत्येक जिल्ह्यात दि.१५ जानेवारी, २०२४ ते दि. १५ फेब्रुवारी, २०२४ या कालावधीत होणाऱ्या सलग पाच दिवसीय “महासंस्कृती महोत्सव” व त्यावरील आयोजनासाठी प्रति जिल्हा रुपये २,००,००,०००/- याप्रमाणे एकूण रुपये ७२,००,००,०००/- व प्रचार प्रसिध्दीसाठी रुपये १,१०,००,०००/- असे एकूण रुपये ७३,१०,००,०००/- (अक्षरी रुपये त्र्याहत्तर कोटी दहा लक्ष फक्त) इतक्या रकमेस या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	बाब	रक्कम (रुपये)
१	“महासंस्कृती महोत्सव” आयोजनासाठी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांच्या मार्फत जिल्हाधिकारी यांना वितरीत करावयाचा निधी.	प्रति जिल्हा रु.२,००,००,०००/- याप्रमाणे एकूण रु.७२,००,००,०००/-
२	जिल्हास्तरावरील प्रचार व प्रसिध्दीसाठी प्रत्येक जिल्हाधिकारी यांना रु.२.५० लक्ष x ३६ जिल्हे.	रु. ९०,००,०००/-
३	सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांच्यामार्फत खर्च (प्रचार व प्रसिध्दीसाठी)	रु. २०,००,०००/-
	एकूण	७३,१०,००,०००/-

या महोत्सवासाठी उपलब्ध करून दिलेला निधीपेक्षा अधिकचा निधी आवश्यक असल्यास सदर निधी जिल्हा नियोजन विकास समितीकडून अथवा प्रायोजकत्वाद्वारे उभा करण्याची मुभा संबंधित जिल्हाधिकारी यांना असेल.

०२. सदर कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने स्थापन करावयाची “जिल्हा समन्वय व संनियंत्रण समिती” ची रचना, कार्ये व इतर अनुषंगिक बाबी याबाबत परिशिष्ट-अ मध्ये मार्गदर्शक सुचना नमूद करण्यात आलेल्या आहेत.

०३. सदरचा खर्च “स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव” अंतर्गत व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र चित्रपट, रंगभूमी व सांस्कृतिक विकास महामंडळ, गोरेगांव चित्रनगरी, गोरेगांव मुंबई यांच्याकडे उपलब्ध असलेल्या निधीतून भागविण्यास मंजूरी देण्यात येत आहे. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र चित्रपट, रंगभूमी व सांस्कृतिक विकास महामंडळ, गोरेगांव चित्रनगरी, गोरेगांव मुंबई यांनी सदर महोत्सवासाठी मंजूर करण्यात आलेला रुपये ७३,१०,००,०००/- इतका निधी संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांना उपलब्ध करून द्यावा.

०४. संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांनी सदर प्राप्त निधी संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी यांना प्रति जिल्हा रु. २.०० कोटी कार्यक्रमाच्या आयोजनासाठी व रु. २.५० लक्ष प्रचार व प्रसिध्दीसाठी असे एकूण रु. २,०२,५०,०००/- इतकी रक्कम उपलब्ध करून द्यावी.

०५. जिल्हाधिकारी यांना सदर महोत्सवाचे आयोजन दिनांक १५ फेब्रुवारी, २०२४ पुर्वी करणे बंधनकारक असेल. जिल्हाधिकारी यांनी ३१ मार्च, २०२४ पुर्वी महोत्सवाबाबत खर्चाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांना सादर करावे.

पाच दिवसीय महासंस्कृती महोत्सवामध्ये घ्यावयाचे कार्यक्रम/उपक्रम याबाबच्या मार्गदर्शक सुचना यादी परिशिष्ट - ब मध्ये नमूद करण्यात आलेल्या आहेत.

०६. सदर प्रकरणी वित्त विभागाच्या शासन निर्णय क्र. अर्थसं-२०२३/ प्र.क्र.४०/ अर्थ-३, दिनांक १२ एप्रिल, २०२३ मधील सर्व परिच्छेद व परिशिष्टातील अटीनुसार कार्यवाही करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी यांची राहिल. तसेच, कार्यक्रम संपन्न झाल्यानंतर कार्यक्रमांचे उपयोगिता प्रमाणपत्र, सर्व कार्यक्रमांचे छायाचित्र, छायाचित्रीकरण संचालक, सांस्कृतिक कार्य यांच्याकडे दिनांक ३१ मार्च, २०२४ च्या आत सादर करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हाधिकारी यांची राहिल. संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांनी उपयोगिता प्रमाणपत्राचा तपशील शासनास सादर करावा

०७. सदर खर्च वित्त विभागाच्या शासन निर्णय क्र. विअप्र-२०१३/विनिमय, दिनांक १७ एप्रिल, २०१५, वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८, भाग-पहिला, उपविभाग-३, अ.क्र. ४ परिच्छेद क्र. २७ (२) (अ) अन्वये प्रशासकीय विभागास प्राप्त अधिकारानुसार मंजूर करण्यात येत आहे.

०८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०२३१२२२१४४९५८९३२३ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(अनिरुद्ध सु.देशपांडे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा. मंत्री (सांस्कृतिक कार्य) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. प्रधान सचिव, सांस्कृतिक कार्य यांचे स्वीय सहाय्यक, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
३. विभागीय आयुक्त, सर्व विभाग.
४. सर्व जिल्हाधिकारी
५. उप सचिव (सां.का.४) यांचे स्वीय सहाय्यक, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
६. संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, जुने सचिवालय इमारत, एम.जी. रोड, मुंबई ४०० ०३२.
७. सर्व समिती सदस्य, जिल्हा समन्वय व संनियंत्रण समिती (सांस्कृतिक कार्य संचालनालयामार्फत)
८. कक्ष अधिकारी (अर्थसंकल्प), पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.

- १०.जिल्हा कोषागार अधिकारी सर्व.
- ११.निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
- १२.महालेखापाल (लेखा परीक्षा) - १ महाराष्ट्र, मुंबई
- १३.महालेखापाल (लेखा परीक्षा) - २ महाराष्ट्र, नागपूर
- १४.महालेखापाल (लेखा अनुज्ञेयता) - १ महाराष्ट्र, मुंबई
- १५.महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)- २ महाराष्ट्र, नागपूर
- १६.निवड नस्ती, सां.का.४.

परिशिष्ट (अ)

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-८२२३/प्र.क्र. ६४०/सां.का.-४, दि. २२ डिसेंबर, २०२३

जिल्हा समन्वय व संनियंत्रण समिती रचना, कार्ये व इतर अनुषंगिक बाबी:-

महासंस्कृती महोत्सवाचे आयोजन सुयोग्य व नियोजनबद्ध होण्याकरिता समन्वय व संनियंत्रणासाठी प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये “जिल्हाधिकारी” यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे “जिल्हा समन्वय व संनियंत्रण समिती” गठीत करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	नाव	पद
१	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२	महानगरपालिका आयुक्त (महानगरपालिका ज्या ठिकाणी आहेत त्या ठिकाणी)	सदस्य
	मुख्याधिकारी (ज्या ठिकाणी नगरपालिका/ नगरपंचायती आहेत त्या ठिकाणी)	सदस्य
३	पोलीस आयुक्त (जेथे पोलीस आयुक्तालय आहे त्या ठिकाणी)	सदस्य
४	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	सदस्य
५	जिल्हा पोलीस अधीक्षक	सदस्य
६	कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग (विद्युत)	सदस्य
७	कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, बांधकामे	सदस्य
८	कार्यकारी अभियंता महावितरण	सदस्य
९	पर्यटन विभागाचा क्षेत्रीय अधिकारी	सदस्य
१०	जिल्हा माहिती अधिकारी	सदस्य
११	सांस्कृतिक कार्य विभागाचा सहाय्यक संचालक अधिकारी	सदस्य
१२	पुरातत्व/पुराभिलेख विभागाचे संबंधित जिल्ह्यातील अधिकारी	सदस्य
१३	शिक्षण अधिकारी, प्राथमिक व माध्यमिक जिल्हा परिषद/ महानगरपालिका	सदस्य
१४	आपत्ती व्यवस्थापन संबंधित जिल्हास्तरीय अधिकारी	सदस्य
१५	जिल्हाधिकारी यांना योग्य वाटेल असे कला, साहित्य व संस्कृती अशासकीय सदस्य.	अशासकीय सदस्य
१६	निवासी उपजिल्हाधिकारी	सदस्य सचिव
१७	जिल्हाधिकारी यांना आवश्यक असलेले अन्य अधिकारी यांची सदर समितीवर नियुक्ती करण्याची मुभा असेल.	

१) समितीची कार्ये:-

- जिल्ह्याच्या ठिकाणी महासंस्कृती महोत्सवाचे संपूर्ण कार्यक्रमाचे आयोजन संबंधीत जिल्ह्याच्या मा. पालकमंत्री यांच्याशी विचार विनिमय करून नियोजन करणे.
- कायदा व सुव्यवस्था राखणे.
- कार्यक्रमासाठी आवश्यक असणाऱ्या सोयी सुविधा उपलब्ध करणे.
- कार्यक्रमासाठीच्या वेळा निश्चित करणे.
- प्रचार प्रसिध्दी, पत्रकार परिषद घेणे.
- या कार्यक्रमासाठी विविध कला प्रकाराची व कार्यक्रमाची निश्चिती करणे.
- कलाकार व कलाप्रकार यांच्या निवडीबाबत स्थानिक कलावंतांचा प्राधान्याने विचार करावा. तसेच आवश्यकतेनुसार संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांचे आवश्यक असल्यास सहकार्य घेणे.
- झालेल्या कार्यक्रमाला रोजच्या रोज विविध प्रसार माध्यमातून प्रसिद्धी देणे.
- या कार्यक्रमास जास्तीत जास्त प्रेक्षक कसे येतील याचे नियोजन करणे.
- झालेल्या कार्यक्रमाचा अहवाल सांस्कृतिक कार्य संचालनालयामार्फत शासनाकडे सादर करणे.
- सांस्कृतिक कार्य विभागाने दिलेल्या निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र कार्यक्रम संपन्न झाल्यानंतर सांस्कृतिक कार्य संचालनालयाकडे एक महिन्यात सादर करणे.

२) प्रचार व प्रसिद्धी :- कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनामध्ये प्रचार व प्रसिद्धीची भूमिका ही महत्त्वपूर्ण असते. त्यानुषंगाने प्रचार व प्रसिद्धीसाठी खालील कार्यवाही करावी.

I) सांस्कृतिक कार्य संचालनालयामार्फत:-

- राज्यस्तरावर प्रचार व प्रसिद्धी करणे.
- सर्व जिल्ह्यामध्ये एकसमानता यावी म्हणून आवश्यक डिझाईन्स तयार करून ती सर्व जिल्ह्यांना कळविणे.

II) जिल्हाधिकारी यांच्यामार्फत:-

स्थानिक केबल, रेडीओ, समाज माध्यमे, स्थानिक दैनिके, हॉर्डिंग्ज/बॅनर्स/स्टॅण्डीज/पॅम्प्लेट्स, शहरातील एल.ई.डी. स्क्रीन, शासकीय कार्यालयातील एल.ई.डी वर इत्यादी माध्यमांचा प्रचार व प्रसिद्धीसाठी उपयोग करावा.

३) स्थानिक राजशिष्टाचार व निमंत्रण पत्रिका वाटप:-

महासंस्कृती महोत्सवाच्या अनुषंगाने राजशिष्टाचारानुसार निमंत्रण पत्रिका तयार करणे व त्याचे वाटप याबाबतची कार्यवाही “जिल्हा समन्वय व सनियंत्रण समितीने” करावी. आमंत्रणामध्ये जिल्ह्यातील मा. पालकमंत्री, जिल्ह्यातील सर्व मा. मंत्री महोदय, मा. खासदार, मा. आमदार व इतर मान्यवर लोकप्रतिनिधी, वरिष्ठ अधिकारी इत्यादी आमंत्रित असतील. तसेच आमंत्रणामध्ये स्वातंत्र्यसेनानी, ज्येष्ठ कलाकार व साहित्यिक यांचाही समावेश असावा.

परिशिष्ट (ब)

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण ८२२३ / प्र.क्र. ६४०/सां.का.४, दि.-----

पाच दिवसीय महासंस्कृती महोत्सवामध्ये घ्यावयाचे कार्यक्रम / उपक्रम याबाबच्या मार्गदर्शक सुचना :-

अ) सांस्कृतिक रंगमंचावरील कार्यक्रम :-

महासंस्कृति महोत्सवाच्या अनुषंगाने खालील दर्शविलेल्या विविध कार्यक्रमांच्या अनुषंगाने आयोजनाचे नियोजन असावे -

- १) महाराष्ट्राची संस्कृती दर्शविणारे कार्यक्रम
- २) शिवचरित्रावर आधारीत सांस्कृतिक कार्यक्रम
- ३) लोककलेतील विविध प्रकार- पोवाडा, भारुड, गोंधळगीत इ.
- ४) विविध भागातील तसेच स्थानिक दुर्मिळ आणि लुप्त होत चाललेल्या लोककला व संस्कृती यांचे कार्यक्रम
- ५) महाराष्ट्रातील विविध महोत्सव उदा. कोकणातील नमन व दशावतार, खानदेशातील वहीगायन, विदर्भातील झाडीपट्टी, खडीगंमत इ.
- ६) कवितांचे कार्यक्रम/व्याख्याने
- ७) देश भक्ती गीतांचा कार्यक्रम
- ८) जिल्ह्यातील स्थानिक सण/उत्सव/कार्यक्रम करणे.

ब) प्रदर्शनिय दालने:-

१. छत्रपती शिवाजी महाराज सचित्र दालन
२. राज्य संरक्षित स्मारके व गडकिल्ले यांची माहिती जनसामान्यापर्यंत पोहचविण्यासाठी कार्यक्रम/प्रदर्शन भरविणे.
३. वस्त्र संस्कृती दालन
४. हस्तकला वस्तु दालन
५. बचत गटांचे उत्पादन दालन
६. पर्यटन विषयक दालन

क) इतर कार्यक्रम:-

- १) महाराष्ट्राची संस्कृती दर्शविणाऱ्या स्पर्धा
- २) मर्दानी खेळ, शिवकालीन लोककला, लुप्त होत चाललेल्या खेळांसंबंधितचा उपक्रम
- ३) जिल्हा समितीने ठरविलेले उपक्रम / कार्यक्रम

या कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्रातील इतर प्रांतातील संस्कृती यांचे आदान प्रदान होईल यावर प्राधान्याने कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात यावे.
